

Ζαλέα. «Τοὺς διαβόλους!» ἐφώνησεν ὁ Ταυρομάχος, καὶ ἐπέδρασεν ὡς μανιώδης εἰς τὸν θάλαμον· ἡ Ζαλέα εἰσῆλθε κατόπιν αὐτοῦ. Τρομερὸν θέαμα παρίστατο ἔνδον, ὁ μαρκίσσιος Πουντάλης ἔκειτο ἐπὶ τινος κλίνης καὶ ὑπέφερε πόνους ὀδυνηροτάτους· ἕνεκα τῶν ἀπανθρώπων βασάνων ἦσαν βεβλαμμένα ὅλα τὰ μέλη αὐτοῦ, εἰς πλεῖστα μέρη ἦσαν τεθραυσμένα τὰ ὀστά, εἰς ἄλλα ἦσαν μετατοπισμένα, ὁλόκληρον τὸ σῶμά του ἦτο κεκαλυμμένον μὲ πληγὰς· ἀνεστίναιζε βαρύνως, ἐνῶ ἡ Μαρικίτα ἐπλυνε τὰς πληγὰς του. Ὁ δὲ Δὸν Ἀλβάρος ἐκάθητο μὲ δεμένας τὰς χεῖρας εἰς μίαν γωνίαν. Ἀλλ' ὅτε εἶδε τὸν ταυρομάχον εἰσελθόντα ἐφώνησε μὲ ὀρμήν. «Τί θέλεις ἐδῶ; Ἀκόμη δὲν παρήτησας τὰ ἐπ' ἐμοῦ καὶ τῆς νύμφης μου ὑποτιθέμενα δικαιώματά σου;» — «Ἐρχομαι Κύριέ μου,» εἶπεν ὁ ταυρομάχος, «διὰ νὰ λύσω τὰ δεσμά σου, καὶ νὰ ἀντιπαλαίσω πρὸς σὲ μὲ ὅπλα τῆς αὐτῆς ἀξίας.»

«Διέγο! Διέγο!» ἐφώνησεν ἡ Μαρικίτα συγκεκινημένη. «ἤδη ἐξασπνίσατε τὸν πατέρα μου, μὴ θελήσης, παρακαλῶ, νὰ φονεύσης καὶ τὸν συζυγόν μου.» — «Ὁ Κύριος Βάρρος δὲν εἶναι ἀκόμη σύζυγός σας!» εἶπεν ὁ Διέγος. — «Ἀλλ' ἐγὼ τὸν ἀγαπῶ, συμπάθησέ με!» — Ἡ Ζαλέα ἐπίσης παρεκάλει τὸν ταυρομάχον μετὰ δακρύων νὰ παραιτήσῃ τὸν σκοπὸν του. — «Μαρικίτα τί ζητεῖς ἀπ' αὐτόν;» ἀνέκραξεν ὁ Δὸν Ἀλβάρος· «δὲν θέλω οὐδεμίαν χάριν ἀπὸ τοιοῦτον ἀνθρώπου, ἂν μοῦ λύσῃ τὰ δεσμά, ἀξίζει νὰ ἔλθω εἰς χεῖρας μετ' αὐτοῦ.» Τότε ἐσήμανεν ἡ ἐνδεκάτη ὥρα.

«Κύριε, εἶπεν ἡ Ζαλέα πρὸς τὸν Διέγον, ἀκόμη ἔχετε μίαν ὥραν καιρόν· ἀκουσέ με. Ὁ Δὸν Ἀλβάρος ἀνέκει εἰς σέ, λύσε τὸν χωρὶς τινος συνθήκην, φανοῦ μεγαλόψυχος εἰς τὸν ἐχθρόν σου, εἰς τὸν ἀντεραστήν σου, σύντρεξαι εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷς.» — «Ἀλλὰ τὴν ἀγαπῶ!» εἶπεν ὁ Διέγος. — «Μολοντοῦτο θυσιάσαι τὸ μίσός σου, τὴν ζηλοτυπίαν σου, τὴν ἀγανάκτησίν σου, διὰ νὰ τὴν κάμῃς εὐτυχῆ.» — «Καὶ πάλιν σὲ λέγω, ὅτι τὴν ἀγαπῶ!» εἶπεν ὁ Διέγος. Ἡ Μαρικίτα πλήρης φρίκης ὑπεχώρησεν ἀπ' αὐτόν. — «Καὶ ἐγώ,» εἶπεν ἡ Ζαλέα, «καὶ ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ. Διέγο! σὲ ἀγαπῶ ὡς εὐπειθεστάτη θεράπαινα, ὡς θυγάτηρ, ὡς ἀφωσιωμένη ἀδελφὴ, ὡς ζηλότυπος ἐρωμένη, σὲ τὸ λέγω ἤδη ἀνευθριάστως, καὶ μολοντοῦτο ἀπείρους κόπους κατέβαλα διὰ νὰ πείσω τὴν Μαρικίταν νὰ σὲ ἀγαπᾷ.» Ἡ εὐγενὴς νεάνις ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Ἀθιγγάνης, καὶ τὴν ἐρέλησε. «Ἀδελφέ μου Διέγο, εἶπεν ἔπειτα, πιστεύσέ την, ἀκουσε τὴν φωνὴν τῆς ἀγάπης, ἀκουσε τὴν φωνὴν τῆς τιμῆς! φανοῦ μεγαλόψυχος! περιφρόνησον τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ζηλοτυπίας! σὲ ὁμολογῶ τὴν καρδίαν μου, ὅτι ἀγαπῶ περιπαθῶς τὸν Δὸν Ἀλβάρον.»

Ὁ ταυρομάχος συνεκινήθη ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους, ἔτρεμεν, μετ' ἀμυχανίας ἵστατο· τέλος ἔλαβε μικρὸν τι κλειδίον, τὸ ἔδωκεν εἰς τὴν Ζαλέαν, καὶ εἶπεν· «λύσε τὰ δεσμά τοῦ Δὸν Ἀλβάρου. Ἡ Ἀθιγγάνη ἔλυσε τὰς σιδηρὰς ἀλύσεις, καὶ διέκοψε τὰ σχοινία, μὲ τὰ ὅποια ὁ Δὸν Ἀλβάρος ἦτο δεμένος. Οὗτος δὲ σηκωθείς εἶπεν εἰς τὸν ταυρομάχον· «δὲν δέχο-

μαι οὐδεμίαν χάριν, ἐπειδὴ δὲν ἐπραξα κινὲν κακούργημα, εἶμαι πρόθυμος νὰ πολεμήσωμεν.»

«Μὴ! μὴ! Ἀλβάρε, ἀνέκραξεν ἡ Μαρικίτα, «μὴν ἀκούῃς τὸ αἶσθημα τῆς ἀνδρείας! Ἡ πράξις τοῦ Διέγου εἶναι εὐγενής. Μὴ λησμονήσης ὅτι αὐτὸς ἔσωσε τὸν πατέρα μου ἀπὸ τὰς χεῖράς των.» — Μὴ τὸ κάμῃς Κύριέ μου, λάβε συμπάθειαν δι' ἐμέ.» ἔλεγεν ἡ Ζαλέα. Ὁ δὲ ταυρομάχος εἶπε· «Κύριε Ἀλβάρε ἔλυσε τὰ δεσμά σου, τώρα ὑπάγω· ὁ καιρὸς μὲ βιάζει· μετὰ μίαν ὥραν δὲν εἶμαι ἐλεύθερος πλέον, σὲ περιμένω εἰς τὴν ἔξω αὐλὴν, ὑποκάτω τῶν προχωμάτων, εἶσαι ἐλεύθερος νὰ μ' ἐνταμώσης, ἢ ὄχι. Ἴδὲ Μαρικέτα πόσον ἰσχύει ὁ πρὸς σὲ ἔρω μου.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθε συγκεκινημένος εἰς ἄκρον· αἱ δὲ δύο νέαι ἐκράτουν τὸν Ἀλβάρον, ὅστις ᾔθιλε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. — «Ἄ! μὴν ὑπάγῃς εἰς ταύτην τὴν μονομαχίαν, Κύριέ μου, ἔλεγε κλαίουσα ἡ Μαρικίτα, «μὴν ὑπάγῃς, μὴ!» ἔλεγον καὶ αἱ δύο νέαι ῥιφθεῖσαι εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, «εἰδὲ μὴ πάτησαι πρῶτον τὰ σῶματά μας.» — «Μὴ! μὴ! σὰς ἐξορκίζω εἰς πᾶν ὅ,τι ἔχετε ἰσὺν,» ἀνέκραξεν ὁ Δὸν Ἀλβάρος, «μὴ μ' ἐμποδίζετε! πρόκειται περὶ τῆς τιμῆς μου, θέλω τὴν μονομαχίαν ταύτην· πρέπει νὰ...» «Εἰς τὰ ἄπλα Βαρτουλέροι» ἀνεβόησεν αἴρνης ἡ βροντώδης φωνὴ τοῦ Παύλου Γούγγου τοῦ στρατηγοῦ τῶν στασιωτῶν, διότι οἱ σκοποὶ ἀνήγγειλαν ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδοῦ τῆς Σεβιλλίας ἐφάνησαν ἑνοπλοὶ ἄνδρες. Τότε εἶπεν ἡ Ζαλέα πρὸς τὴν κόρην τοῦ μαρκισίου Πουντάλης. «Τώρα εἶναι ἀδύνατον πλέον νὰ γενῇ ἡ μονομαχία· ἀναμφιβόλως θὰ γίνῃ τρομερωτάτη συμπλοκή. Προσπαθήσατε νὰ φύγητε μετὰ τῆς ταραχῆς. Ἐγὼ ἐν τούτοις θὰ καταβάλω πάντα κόπον διὰ νὰ ἐλευθερώσω τοὺς ὑπηρέτας ὑμῶν.»

Ἡ Μαρικίτα τὴν νύχαισθησεν ἐνδομύχως.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΗΣ

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ.

(Συνέχεια. Ἰδε Φυλλ. ΟΔ').

Ὁ τόπος περὶ οὗ πρόκειται εἶχεν, ὡς δυσχυρίζονται τινες, ἰδίους ἐπισκόπους· τὴν δὲ διδομένην περὶ τούτου ὑπ' αὐτῶν ἀπόδειξιν (37) δύναται τις νὰ ὀνο-

(37) Δηλαδή τὴν ἐξῆς ἐν τῷ ἔτει 692 συνοδικὴν ὑπογραφὴν· «Γεώργιος ἀνάγιος Ἐπίσκοπος Χερσῶνος (καί) τῆς Δωράντος,» παρὰ Δεκιενίφ, Τόμ. I. σελ. 4329.

μάση μᾶλλον ἀναίρεσιν τῆς γνώμης των, δηλοῦσαν ἐξ ἐναντίας, ὅτι τὸ Δόρυ ἐκυβερνήθη ἱερατικῶς ὑπὸ τῆς Χερσῶνος. Μόλον τοῦτο ἦτον τὸ Δόρυ πολλὰ ἐπίσημον, ἐν μὲν τῇ παρελθούσῃ περιόδῳ ὡς ἀποικία τῶν προειρημένων Γότθων, οἵτινες μὲ τοὺς Ἕλληνας ἐσυσσωματώθησαν, ἐν δὲ τῷ μετέπειτα χρόνῳ ὡς διαμονὴ αὐτονόμων τοπάρχων ἢ ἡγεμόνων. Εἰς αὐτῶν ἔλαβε καὶ τινα φήμην, οὐχὶ μόνον διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀνεγερθέντα μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα (38) ἀλλὰ καὶ διότι συνηγωνίσθη κατὰ τῶν Γεννουϊτῶν.

Οὗτος ὠνομάζετο Ἀλέξιος, καὶ ὡς φανεροῦται ἐξ ἐνὸς τῶν συμβόλων, τὰ ὅποια περιέχει ἐπιγραφὴ τις (39) τοῦ ἔτους 1427, εἰς αὐτὸν ἀναφερομένη, ἐκ τοῦ δικεφάλου λέγω αὐτοῦ, κατήγετο ἀπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατόρων. Τὸ δὲ ἄλλο σύμβολον, ὃ εἰς αὐτὸν συνάδει μὲ τὸν ἐξῆς τίτλον του «Αὐθέντης τῆς πόλεως Θεοδώρου καὶ τῆς παραθαλάσσιας», ὅτι ἐθεώρει αὐτὸν Κύριον τῆς ἐν τῇ Ταυρικῇ ὑπὸ τῶν Γεννουϊτῶν κατακτηθείσης χώρας. Διὸ νομίζω ὡς βέβαιον, ὅτι αὐτὸς οὗτος εἶχεν ὑποκινήσει τοὺς ἐν τῷ Σεμβάλῳ συμπατριώτας του εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν ἐπανάστασιν (40). Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου στερούμεθα περαιτέρω διασαφήσεων, τὰς ὁποίας τοσούτῳ μᾶλλον ἐπιποθοῦμεν, ὅσῳ εἶνε σαφές, ὅτι οἱ Ἰταλοὶ δὲν κατέσχον πώποτε μήτε τὴν Θεόδωρον, μήτε ἄλλα τινὰ τῶν Ταυροελλήνων πολίχνια.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπεροχὴ τῆς Γενόδας, δι' αἰτίων γνωστῶν ἐκ τῆς γενικῆς ἱστορίας, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκλινεν εἰς τὴν παρακμὴν καὶ ἐξόντωσιν της καθὼς ἡ πρώτη ἄλωσις τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Λατίνων ἦτον ἡ ἀρχή, οὕτως ἡ δευτέρα, ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς τῶν Τούρκων φυλῆς, ἐγένετο τὸ τέλος τῆς Πον-

τικῆς τῶν Ἰταλῶν ἐπεμβάσεως· ἡ δὲ θαλασσοκρατία τῶν Γεννουϊτῶν ὡς ἀνέτειλε πρότερον ἀποκλεισθέντος τοῦ Βασπόρου, τοιοῦτοτρόπως κατέδυ, ἀφοῦ ὁ Μωάμεθ ἀπηγόρευσε τὸν ἐλεύθερον πλοῦν διὰ τῶν Δαρδανελλίων. Ἐκτοτε βλέπομεν, πῶς αἱ ἀποικίαι τῆς Πονταρχούσης ποτὲ πόλεως, μεμονωμέναι εἰς τὴν πόρῳ καμμένην ἐκείνην ἀκτὴν τῆς Ταυρίδος, ἤρχισαν νὰ ἐνασχολῶνται, ἀντὶ εἰς τὰ τῆς ἐμπορίας, εἰς ἄλλας ὀλιγώτερον ἐντίμους κερδοσκοπίας. Ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσω μόνον τῆς ἐπιδρομῆς τὴν ὁποίαν ἠδῆγησαν ἐν τῷ ἔτει 1463 ἕως εἰς τὸ Βρατζλάβιον τῶν Πολωνῶν, σύροντες κατόπιν των Ἕλληνας καὶ Ῥώσους τυχοδιώκτας (41).

Ἐπὶ τέλους οἱ Τατάροι, οἵτινες ηὔξησαν ἤδη εἰς φοδερὸν πλῆθος ἐν τῇ Ταυρικῇ, διὰ ὁμοειθῶν ἀπὸ τὰ πέριξ τοῦ Βόλγα μεταναστῶν, δὲν ἠδύναντο νὰ μὴ αἰσθανθῶσι τὴν ἰδίαν ἰσχύν των, οὔτε νὰ παραβλέψωσι τὴν ἀτονίαν τῶν Ταυρικῶν Χριστιανῶν. Ἀνέκδοτον τι χειρόγραφον Τουρκικὸν τῆς ἱστορίας τῶν Χάνων (42) ἀναφέρει ὅτι ὁ Μεγγλι-Γιρεϊ (ἔδ-σρῆ 880) ἠγανάκτησε μεγάλως σκεπτόμενος, ὅτι οἱ Ἀπισταί, κατέχοντες τὰ φρούρια, αὐθαирέτως ἐπολέμουν μετ' ἀλλήλων καὶ ἀπροθέσμως ἐπλήρωναν τοὺς ἐπιβεδλημένους δασμούς. Ἀλλὰ, κατὰ δυστυχίαν, δὲν εἶχε κανόνια, ἵνα τοὺς καταδαμάσῃ· ἐπεμψε λοιπὸν πρέσβυν πρὸς τὸν Σουλτάνον Μωάμεθ Β'. ἐπικαλούμενος ἐπικουρίαν. Οὗτος δὲ πολλὰ εὐχαριστηθεὶς ὥπλισε ἰσχυρώτατον στόλον, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλε ἐναντίον τοῦ Καφρᾶ. Ἡ μὲν πόλις αὕτη κατακτάται, ὡς καὶ τὸ Σεμβάλον, ἡ Σουγδατα, τὸ Ἰγκερμένιον κτλ. Ἐμείνει δὲ μόνον τὸ Μαγκάπιον. Εἰς ἐκεῖνο τὸ φρούριον κατέρυγον οἱ Γεννουῖται, διὰ νὰ ἀγωνισθῶσι μαζῇ μὲ τοὺς Ἕλληνας τὸν κρίσιμον ἀγῶνα.

Τὸ Μαγκάπιον κεῖται εἰς τὰ βόρεια τῶν Ταυρικῶν ὀρέων, ἀνατολικῶς μὲν τοῦ Ἰγκερμενίου, ἀνατολικοβορείως δὲ τοῦ Σεμβάλου, ἐν διαστήματι περίπου 17 χιλιομέτρων ἀφ' ἑκατέρων τούτων. Ὁ γνωστὸς περιηγητὴς Κλέρκε, ὁ καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπισκεφθεὶς, ἐκφωνεῖ περὶ αὐτοῦ· «Οὐδεὶς τόπος οὐδενὸς τῆς Εὐρώπης μέρους ὑπερέχει τοῦ Μαγκάπιου κατὰ τὴν μελαγχολικὴν καλλονὴν εἶμαι συνηθισμένος νὰ παρατηρῶ ὁμοίως θεσεις, ἀλλ' αὕτη ἡ θέα δὲν περιγράφεται». Καὶ ἔχει δίκαιον, ὡς ἕκαστος αὐτόπτης πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ. Ἀλλόκοτα βλέπεις ἐκεῖ πολλῶν σκοπέλων συμπλέγματα, ἔργα γιγάντων, τείνοντα τολμηρῶς πρὸς τὸν οὐρανόν· τοὺς μὲν πρόποδας αὐτῶν ἐπισκιάζουσι μυροπράσινα δάση, τὰς δὲ κορυφὰς φωτίζει ἡ κυανὴ βῆσις τῶν νεφελῶν. Μακρὰν δὲ πρὸς δύσιν ἐξανοίγει ὁ πλανήτης τοῦ θεατοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν ἀπέραντον τῆς θαλάσσης ἐπιδείκναι.

(41) *Ides Przewdzickiego Podole, Wolyn, Ukraina. Obrazy miejsc i czasów. Wilno 1841 P. 67.

(42) Ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ὀδессы.

(38) Περί τούτων γίνεται λόγος ἐν τῇ ἐξῆς ἐπιγραφῇ· ΕΚΤΗΣΤΗ Ο ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΣΥΝ ΤΟ ΕΙΔΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΣΤΡΟ Ο ΝΥΝ ΟΡΑΤΑΙ ΥΠΟ ΗΜΕΡΙΩΝ ΚΥΡΟΥ ΑΔΕΙΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΥ ΠΟΔΕΩΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΤΗΤΩΡ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΝΔΟΣΩΝ ΘΕΟΣΕΠΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΣΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΑΡΝΗΣ ΜΗΝΙ ΟΚΤΩΒΡ ΙΝΔΗΚΤΙΟΝΟΣ ΕΚΤΗΣ ΕΤΟΥΣ ςϞϛ' (τ. ε. 6936=1427 ἀπὸ Χρ.). Ἀναμνηστικῶς ὁ Βρονιέβσκιος ἐννοεῖ καὶ ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν καὶ ἐκκλησίαν, γράφων ἐν σελ. 268. *Ingermenum arcem lapideam, templum et specus, sub arce et ex adverso arcis miro opere ex petra excisos habet, ac inde a specubus a Turcis cognomen retinet. Oppidum quondam non ignobile, opibus refertum, celeberrimum et natura loci maxime admirandum, copiosissimumque exstitit. Arcem satis magnificam a Principibus Graecis (παράδ. ἐν τῇ σημ. 33) exstructam fuisse apparet, nam portae et aedificia adhuc nonnulla integra, Graecis characteribus exornata, et cum insignibus (συμβολοῖς) eorum insculpta conspiciuntur.*

(39) Ἀναμνηστικῶς ἐν τῇ σημ. 38.

(40) Παράδ. τὰς σημ. 30, 31.

Τὸ φρούριον ἐπικράθηται εἰς τὸ ὑψηλότερον τῶν βουνῶν, καὶ τόσον εἶνε δύσβατον, ὥστε μόλις εὐφίσκεις μίαν ἢ δύο εἰσόδους διὰ στενωπῶν ἀτραπῶν λαμβάνει δὲ νερόν ἀπὸ ρύακος, ἀναδύοντος ἐντὸς τῶν ὀχυρωμάτων. Γάργουσι αὐτῇ τῇδε καὶ καὶ οἱ ὄνομα τῶν ἐν Ἰγκερμένῳ καταστραμμένα οὐ κοδομήματα. Ὑποκάτω τῶν ὑπαιρειῶν ἐκταίνεται βαθεῖα, γλοζζουσα φάραγξ, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι « Πέλαγος, » μεταφορικῶς, χωρὶς ἀμφιβολίας.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ Μαγκωπίου ἀγνοεῖται. Εἰκάζω ὁμῶς ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, γραφομένου πολλὰκις καὶ σΜαγ-γώτθιον, ὡς τὸ ἑποῖον δύναται τις νὰ ἐρμηνεύσῃ. Στρατῶνα τῶν Γότθων (43), ὅτι κατασκευάσθη, ὡς καὶ τὸ Δόρυ, καθ' ὃν χρόνον ὁ λαὸς οὗτος εἶχεν ἐν τῇ Ταυρικῇ ἰσχύϊν τινα. Γίνεται μὲν μνεία αὐτοῦ πρώτον, ὅσον γινώσκω, ἐν τινι χειρογράφῳ (44) τοῦ 10 αἰῶνος. ἔπειτα δὲ παραλείπεται πολὺν χρόνον (45), ἀναζῶσα μόνον κατὰ τὸν 15 καὶ 16 αἰῶνα, ὅτε ἔγραψεν ὁ Ἰταλὸς Ἰσαάκ Βαρβάρου, ὁ Γερμανὸς Βουσσέκιος, καὶ ὁ Πολωνὸς Μισχόβιος (46) ἐξ ἀκοῆς.

(43) Οἱ Γότθοι συχνάκις ἔδωκαν εἰς τοὺς τόπους οὗτοι κατώκησαν, ὀνόματα εἰς Man λήγοντα, ὅπερ κυρίως σημαίνει Ἀνδρῆ. Πολλὰ καὶ ταῦτα χωρὶς εὐρίσκονται ἐν τῇ Σουηδίᾳ καὶ Γερμανίᾳ.

(44) Τὸ χειρόγραφον, ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τοῦ Ραβδίνου Φίλμοβιτς, ἀνέκει κῶρα εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ὁδοῦ.

(45) Παράβ. ὁμῶς τὰ ἐν τῇ σμ. 25.

(46) Τὸ βιβλίον τοῦ Βαρβάρου ἐπιγράφεται *Viaggi fatti da Vinetia alla Tana in Persia, in India et in Constantinopoli*. Vinetia, Aldus 1545. Εὐρίσκεται καὶ ἐν τῷ συγγράμματι *Delle navigationi et viaggi, raccolte da M. Gio. Battista Ramusio*. Venetia 1606. ὁ Βουσσέκιος ἐν τοῖς *Operibus omnibus* αὐτοῦ γράφει (Epistola 4) περὶ τῶν νομιζομένων Ταυρογότθων, *gentem esse bellicosam, quæ complures pagos hodieque incoleret, primarias eorum urbes, alteram Mancup vocari, alteram Scuarim*. Τὰ δὲ ἐν Σκουρμένῳ, χωρὶς καίμων πλησίον τοῦ Μαγκωπίου, μνήματα, ὡς ὁ Κεππέρσιος σημειοῖ, εἶνε ἐλληνικά, καὶ ὄχι γότθικά. Ὅσα δ' ἀναγινώσκωμεν παρὰ τῷ Μισχόβιῳ (*Descriptio Sarmatarum*. Cracoviae 1521 cap. XI. Ἰδε καὶ τὸ πόνημα *Historiarum Poloniae—Scriptorum collectio magna*. Edidit L. Mizlerus de Kolof. Varsaviae 1761 T. I. Tandem Tartari — Tauricam totam cum oppidis, pagis et campis occuparunt, ducibus de Mancup, qui generis et linguae Gothorum fuerant, dumtaxat castrum Mancup retinentibus. Postremo Mahomet — binos quoque Duces et fratres de Mancup, unicos Gothici generis et linguagii superstites—gladio percussit et castrum Mancup possedit), ἐξαιρουμένων τῶν σφαλμάτων, ταυτολογουσι μὲ τὴν ἐν τῷ καίμῳ ἡμῶν περὶ τῶν δύο Ἑλλήνων ἡγεμόνων διήγησιν. Ματαιῶς οἱ τῶρινοι περιηγηταὶ τῆς Κριμαίας ζητοῦσι

ὅτι ἀνῆκε τότε ἀκόμη τὸ Μαγκωπίον τοῖς Γότθοις — ἀλλ' οὐχὶ τοῖς Ἑλλήσιν. Ἰδοὺ ἡ ἀφορμὴ τῆς πολυβουλήτου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν συζητήσεως περὶ τῶν ἐν Ταυρογότθι, προπατόρων τῶν! Ἀλλὰ κατ' εὐτυχίαν ὑπάρχουσιν, ὡς θέλομεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγον, περὶ τῶν τελευταίων τοῦ φρουρίου συμφορῶν ἀσφαλίσταται εἰδήσεις, αἵτινες καὶ ἐλέγχουσι τὸ ἐκ φήμης διήγημα. Πρακτικῶς δὲ ἤδη, ὅτι, καθὼς οἱ εἰς τὸ Δόρυ Γότθοι, ἀφ' οὗ, ἐγκαταλείψαντες, τὰ πατρώα ἔθιμα ἐπέταραν τὴν κατασκευὴν ὀχυρωμάτων μετὰ τῶν καὶ συνεσωματώθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μετὰ τὸ πολὺ ἐπικρατέστερον μέρος τῶν Ἑλλήνων, ταυτοτρόπως ἐνδέχεται νὰ ἡφανίσθῃ ἡ ἐθνικότης τῶν καὶ ἐν τῷ Μαγκωπίῳ. Ἐκείσε, φαίνεται, μετέφερον οἱ Ἕλληνες, μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Σεμβάλου, τὴν καθέδραν τῆς Γότθικης λεγομένης ἐπισκοπῆς, καὶ ἡ ὀνομασία αὕτη ἐπιδέχθη τὴν πλάνην τοῦ προαναφερθέντος Βαρβάρου καὶ ἄλλων.

Ὅτε ἐνέδωκαν οἱ Τούρκοι τῷ 1475 ἄρχα τοῦ Μαγκωπίου ἡγεμόνα τινι Ἑλλήνι μετὰ τὴν θυγατέρα καὶ τὸν ἀνεψιὸν του — τὸ γένος ἔχον ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἢ Τραπεζουντιῶν βασιλέων. Αὐτὸν ὀνομάζουσι παλαιὰ τινα ῥωσικά ἔγγραφα Ἰσαάκι· ἔγινε γὰρ γνωστὸς καὶ εἰς τὴν ῥωσικὴν ἱστορίαν (47) διὰ τὸν ἐξῆς λόγον, ὅστις προσεπιβεβῆκεν τὰς λοιπὰς περὶ τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ καταγωγῆς ἀποδείξεις. Ἐν ἔτει 1474, ὅτε ἦλθεν ὁ Βασιλεῖς ὡς πρέσβυς τοῦ Μεγάλου Κναῖσου Ἰωάννου Γ' τοῦ Βασιλεῖδος εἰς τὴν Ταυρικὴν, ὁ Ἰσαάκ ὑπεδέχθη αὐτὸν φιλοξένως ἐν τῷ φρουρίῳ του καὶ προσέφερε λόγους περὶ τοῦ ὅτι ἐπέχεσθαι τὴν σύζευξιν τῆς θυγατρὸς του μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ κραταίου τῆς Μοσχιδίας Ἀρχόντος. Οὗτος τῷ ὄντι, ὡς φαίνεται, ἔδωκε προτοχὴν εἰς τὴν πρότασιν ταύτην, διότι ἀπέστειλε κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐν τῷ μαρτίῳ μηνί τὸν εὐγενὲς Σταρκόβιον εἰς τὸ Μαγκωπίον, ἐντελλόμενος, ὅπως εὐχαριστήσῃ ἐκ μέρους τοῦ Μεγάλου Κναῖσου τὸν Ἰσαάκ διὰ τὴν καλὴν ὑποδοχὴν τοῦ πρώτου πρέσβεως καὶ συγχρόνως ἐπερωτήσῃ, (κατὰ τὰ τότε ἔθιμα), πόσας χιλιάδας φλωρίων εἶχε προχείρους διὰ τὴν προίκα τῆς Πριγκίπισσας. Ἀλλὰ πρὶν αἱ περὶ συνοικισίου διαπραγματεύσεις λάβωσι πέραν, ἀπεφασισεν ἤδη ἡ τύχη περὶ τοῦ Ἰσαάκ καὶ τοῦ Μαγκωπίου.

Οἱ μὲν Τούρκοι καὶ Τατάροι πολιορκοῦσι τὸ φρούριον· οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἀναγκάζονται νὰ παραδοθῶσι κατὰ σύμβουλον. Ἀμέσως οἱ ἔχθροί εἰσελθόντες ἀθετοῦσι τὸν λόγον τῶν καὶ ἀπάγουσι τὸν Ἰσαάκ μετὰ τὸν ἀνεψιὸν του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου φο-

λεῖψαν τῶν Γότθων, καθὼς ἤδη ὁ Aubry de la Motraye ἐν τῷ 17 αἰῶνι (Ἰδε *Voyages en Europe, Asie et Afrique*. A la Haye 1727. Vol. II. p. 416). Σαφὲς μνεία αὐτῶν, ὡς ἰδίῳ ἐστὶ λαοῦ, γίνεται, καθ' ὅσον γινώσκω, τελευταίον ὑπὸ Ρουβρικίου (Ἰδε ἀνωτέρω ἐν τῇ σμ. 9).

(47) Καραμζίνος VI, 66—69.

νεύονται ἐν μύθῳ ἐπὶ τῆς βασιλείας Βαταζίτου ἡ Σολιμάνου (48). Τὴν τύχην τῆς Πριγκιπίσσης ἀγνοοῦμεν, ἀλλ' ἡ ζωὴ αὐτῆς φαντασία τοῦ ἀναγνώστου, ἢ μᾶλλον τῆς ἀναγινωσκούσης, δύναται εὐκόλως νὰ πλάσῃ περὶ αὐτῆς ὁλοκλήρον μυθιστορίαν.

Ὁ Ἰσαάκ ἦτον ὁ τελευταῖος τῶν ἐλλήνων εἰς τὴν Ταυρίδα Αὐθεντῶν. Ἀναφέρονται μὲν καὶ μετὰ ταῦτα τινὲς Μαγκώπιοι ἡγεμόνες Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους οἱ Σουλτάνοι μεταχειρίζοντο ὡς πρέσβεις πρὸς τὴν Ῥωσσίαν (49). Ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνονται εἰς τὴν Μόσχαν εἰς μὲν, καλούμενος Θεοδώριτος Κεμαλβί, ἐν τῷ ἔτει 1514, ἄλλος δὲ ὀνόματι Σκίνδερ (Ἀλέξανδρος) τετράκις μετὰ 1522—1530. Ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ ἔφερον μόνον τὸ μεγαλεῖον τοῦ τίτλου, τοῦτο μαρτυρεῖ ἱκανῶς τὸ περὶ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ῥωστικοῦ Μεγάλου Κυαῖσου πρὸς τὸν Σολιμάνον διαμνηνθέν, ὅτι ἤθελεν εὐαρεστηθῆ περισσότερον, εἰάν ὁ Σουλτάνος ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτὸν ἀνδρας, διατελέσαντας περὶ τὴν Αὐτοῦ Μεγαλοπότη, εἰδήμονας τῶν πραγμάτων καὶ οὐχὶ μόνον τῆς φιλοκερδείας. Ἐν τούτῳ λέγεται, ὅτι ἀπόγονοι τῶν Μαγκωπίων ἡγεμόνων ἄχρι τοῦδε εὐρίσκονται μετὰ τῶν Ῥωστικῶν τῆς πρώτης τάξεως εὐγενῶν.

Τὸ Μαγκωπίον ὡς κτῆμα τῶν Ἀγαρηνῶν ἐρημοῦτο καθ' ἡμέραν, μάλιστα, ἀπὸ ἐπαθε καιροῦ ἀπὸ τὴν μεγάλην τοῦ 1493 ἔτους πυρκαϊάν. Διέμενον ἐκεῖ συνήθως εἰς τουρκικὰς Ἀγὰς τὸ φρούριον ἐχρησίμευσεν ὡς δεσποτήριον πολιτικῶν ἀλλοδαπῶν, μάλιστα δὲ Ῥωσσῶν (50), προσέτι δὲ ὡς ταμεῖον τῶν θησαυρῶν καὶ κειμηλίων τοῦ Χάνου (51). Κατὰ τὸ ἔτος 1578 ὁ εἰρημένος Βρονιέβ-

σκιος, ἐπισκερθεὶς τὸ Μαγκωπίον, εἶδεν ἐκεῖ λείψανα πολλῶν μεγάλων καὶ μετ' ἐπιγραφὰς ἐλληνικὰς καλλιπισταμένων οἰκοδομημάτων. Ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, λέγει, δύο μόνον ἦσαν ἀκέραιαι καὶ ἐν χρήσει, δηλαδή ἡ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ ἡ μικροτάτη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου· οἱ τοῖχοι αὐτῶν ἔφερον τὰς εἰκονογραφίας Βασιλέων καὶ Βασιλισσῶν, προγόνων τοῦ δυστυχοῦς Ἰσαάκ. Ἐκεῖ συνήντησεν ἐν αὐτῇ πολὺ γέροντα, τίμιον, οὐχὶ δὲ καὶ ἀγράμματον Ἕλληνα ἱερέα, ὃς τις διηγήθη αὐτῷ μέρος τῶν παρ' ἡμῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων περὶ τοῦ Μαγκωπίου· ὅτι δὲ ὁ ἱερεὺς τῷ ὄντι ἦτο τίμιος ἀνὴρ καὶ διηγεῖτο κατὰ ἀλήθειαν, μᾶς καταπαίθουσι συμφώνως καὶ ἄλλαι ἀξιόπιστοι πηγαί. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας τὸ μοναδικόν, ἀποκεχωρισμένον ἔρυμα καὶ τὰ σπήλαιά του δὲν ἐπισκέπτονται, εἰ μὴ οἱ ποιμένες μετὰ τὰς ἀγέλας τῶν — ἐκτός δὲ τούτων, ὅσοι διατρέχουσι τὴν ὠραίαν Ταυρικὴν, ἀποδίδοντες ἀξίαν τινὰ εἰς ἱστορικὰς ἀναμνήσεις καὶ τὰς ὑψηλὰς τῆς φύσεως πλάσεις.

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μαγκωπίου ἀρχίζει νέα περίοδος τοῦ βίου τῶν Ταυροελλήνων, περίοδος ἐνδεῆς μὲν συμβάντων, θαυσιλῆς δὲ συμφορῶν καὶ δακρύων. Οἱ πλείστοι αὐτῶν, διὰ νὰ μὴ εἰπω ἅπαντας, διασκεδάζονται εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ μεταβάλλονται εἰς λαὸν χωρικόν, ἀμαθῆ, μάλιστα δηλοῦντα τὴν ὑπαρξίν του διὰ θρήνων καὶ στεναγμῶν, ἀλλ' ὅμως διεγείροντα τὴν συμπάθειάν μας. Δὲν ἀνήκουσι πλέον εἰς τὴν γενικὴν ἱστορίαν, εἰ μὴ χάριν τῶν προγόνων τῶν, ἔχουσιν ὅμως καὶ καθ' ἑαυτοὺς δικαίωμα εἰς πινὰς σελίδας τῶν εἰδικῶν περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐκθέσεων, ὡς ἡξιώθησαν ἡδὴ μνείας τινὸς καὶ ἐν ταῖς χρονικοῖς τῶν Ῥωσσῶν (52).

Οἱ Τατάροι, ὅμως ἐνίκησαν βοηθεία τῶν Τούρκων τοὺς Χριστιανοὺς, ἀνεγνώρισαν τὸν Σουλτάνον ὡς ἀνώτατον κυριάρχην τῶν. Ἀκολούθως ὁ Χάνος τῆς Βαχτζίσταρᾶς, ὅσον καὶ ἂν ἦτο δυνατὸς, ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν του ὡς δῶρον ἀπεσταλμένον ἀπὸ τοῦ Σταμπούλ. Κατὰ μικρὸν πᾶσα ἡ σημερινὴ μεσημερινὴ Ῥωσσία, τῆς ὁποίας μέρος μόνον εἶνε ἡ Ταυρικὴ, ἐξηρτήθη ἀπὸ τὸ νεῦμα τοῦ « Μεγάλου Κυρίου » διπλῇ ἀρχῇ γεννᾷ διπλὴν τοῦλάχιστον τυραννίαν· τοῦτο οἱ Ταυροελλήνες ἐξ ἀνάγκης ἐδοκίμασαν, διότι ὁ Χάνος μετὰ τοῦτο εἶχε νὰ φροντίσῃ οὐχὶ περὶ ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ δεσπότης αὐτοῦ.

Ἡδὴ ὁ διάδοχος τοῦ Μεγγλι-Γιρέι ἀποικίζει Τατάρους εἰς τὰ ὄρεινά καὶ εἰς τὴν παραλίαν τῆς χερσονήσου. Ἡ παρὰ τῶν Ἑλλήνων κατεχομένη χώρα περιορίζεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ὥστε οὗτοι σχεδὸν συμπεριπλέκονται ὑπὸ ταταρικῶν χωρίων. Ἄν καὶ τοὺς βλέπωμεν καὶ εἰς τὸν ἐπειτα χρόνον, ὡς πρότερον, εἴτε καλλιεργούντας τοὺς ἀγρούς, τοὺς κήπους, τὰ « Κλήματα », τοὺς ἐλατώντας, εἴτε ἀλιεύοντας, εἴτε θηρεύοντας ὕστρεα εἰς τὴν θάλασσαν, εἴτε πορίζομένους τὰ πρὸς τροφήν ἀναγκαῖα διὰ τῆς

(48) Παράβ. τὸν Μιερμόδιορ ἐν τῇ σημ. 46.

(49) Καραμζίνος VII, 48. 91. 104. 118 σημ. 130. Κεμπένιος, σελ. 285. Ἰσαάκως καὶ οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες ἐνίοτε ἐξέλεγον τοὺς πρέσβεις τῶν πρὸς τοὺς Ἀρχοντας τῆς Ῥωσσίας, μετὰ τῶν Ταυρικῶν Ἑλλήνων. Ἰδε Κεδρητοῦ Συναφ. ἱστορ. ἐκδ. Παρισ. τόμ. II, σελ. 660. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, φυσικὰ, ἐγνώριζαν τὰς σχέσεις τοῦ γαιτονικοῦ Κράτους καλλήτερος ἢ ἄλλοι τινὲς ξένοι.

(50) Καραμζίνος, VIII, σημ. 137. σελ. 170 σημ. 198.

(51) Ὁ Ὁλλανδὸς Βιττέριος, ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ 17 αἰῶνος ἐπισκερθεὶς τὴν Ταυρικὴν, λέγει (Noord en Oost Tartaryen, p. 569) — Daar is een Stedeken, Mancup genaemt, gebouwt op een Berg, bewoont meest van Joden; doch daer is een Tarters Bevelhebber, alwaer de meeste Schatten van den Chan zijn, en daer hy zich verschuilt by tyd van onlusten. Ἐπειδὴ δὲν θύκεται περὶ Ἑλλήνων, κρίνεται, ὅτι αὐτοὶ τότε ἤδη εἶχον μετακίσει ἀλλοῦ· ἔθραικαί τινες οὐκ ὀλίγοι οἰκογύναιαι ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Μεσαιῶνος ἐξέσαν τῆδε κακίσε εἰς τὰ ὄρη τῆς Ταυρικῆς, καθὼς καὶ εἰς τὸν Περσικὸν τῆς Ἑλλάδος.

(52) Τὰ πλείστα ὅσων μνημονεύομεν κατωτέρω ἠρῶσθημεν ἐκ Ῥωστικῶν πηγῶν.

μικρᾶς ἐμπορίας εἰς τὰς πόλεις, εἴτε ἄλλως πως ἀσχολουμένους, κατὰ δυστυχίαν ἡ καρπὸς τῶν κόπων τῶν δὲν ἔμεναν εἰς τὰς ἰδίας ἀποθήκας αὐτῶν. Ὅλα τὰ κέρδη, ὅλα τὰ κτήματα τῶν ἡσαν εἰς τὴν διακρίσιν τοῦ Χάνου. Οἱ ἄθλιοι δὲν εἶχαν νὰ ἐλπίσωσι ποτὲ ἀνταρμολῆν δι' οὐδεμίαν ἐργασίαν. Πολλοὶ αὐτῶν ἑκατοντάδες ἐδιδάκοντο καθ' ἑκάστην νὰ συνεργάζωνται ἀμισθί εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῶν Κισσίων Ἀσλαμά, Ἀλμά, Ἀσίς κ. α. Ἀπρῶτοντο πολλὰκις ἑκτακτοὶ συνεισφορὰι χρημάτων· οἱ δὲ μὴ θυνάμενοι νὰ τὰς πληρώσωσιν ἐφυλακίζοντο, δημοσιωμένης πάσης τῆς περιουσίας τῶν. Τὴν δὲ σωματικὴν ταλαιπωρίαν μόνον ἡ πνευματικὴ ἠδυνήθη νὰ ὑπερβῇ.

Τί ἄρα ὑπάρχει διὰ πᾶν ἔθνος τιμιώτερον καὶ θσιώτερον τῆς θρησκείας καὶ τῆς γλώσσας του, τῶν δύο τούτων πόλων περὶ τοὺς ὁποίους πᾶς ὁ ἔνδον κόσμος του περιστρέφεται, τοῦ Α καὶ τοῦ Ω τῆς ὑπάρξεώς του; Διὸ ἐκκαλοῦντες τὸ ζήτημά μας εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ὡς εἰς τὰ ὑπέρτατον κριτήριον πάσης ἐθνικῆς καταστάσεως, τίνα ἀπόφασιν ἀπαντῶμεν; Καθ' ἑκάστην μὲν τῶν προηγουμένων ἑκατονταετηρίδων εὐρίσκομεν τρεῖς ἢ τέσσαρες καὶ ἐνίοτε πλείους ἀξίους ἐπισκοποῦς τῶν Ταυροελλήνων, καθ' ὅλην δὲ τὴν Τουρκο-ταταρικὴν κυριαρχίαν, καίπερ πλησιεστέραν εἰς ἡμᾶς, μόλις δύο ἢ τρεῖς γνωρίζομεν! Ἀλλὰ ματαίως ζητοῦμεν πράξιν τινα σημαντικωτέραν, τῆς ὁποίας οὗτοι ἤθελον ὑπάρξει εἰ καὶ μὴ πρωτουργοί, τοῦλάχιστον μέτοχοι. Λέγουσι μὲν, κατὰ τὸν Δωσίθεον Ἱεροσολυμίτην, ὅτι ὁ τῆς Σουγδαίας μητροπολίτης Θεοφάνης τῷ 1484 (ἐπομένως εὐθὺς ἀρχομένης τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐποχῆς) ἐπαρουσιάσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς σύνοδον τινα ἀπορρίπτουσαν τὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν· ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ σύνοδος ἄλλως ἀγναιεῖται, δύναται τις ἴσως ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς πληροφορίας ταύτης (53). Ἐκ τῶν ἀνατολικῶν Ἐπισκοπῶν τῆς Ταυρικῆς, ὑπολείπεται μετὰ ταῦτα μόνη ἡ Γοθία, περιπλανωμένη κατὰ χώρας ὡς ἔλαφος ἐκασταχόθεν διωκόμενη. Διότι αὕτη εὐρέθη τῷ 1587, καθὼς ἀποδεικνύει σωζομένη ἐκ περιστάσεως ἐπιγραφὴ τις (54), ἐν τοῖς βορείοις τῶν ὀρέων τῷ δὲ 1721, ὅτε ὁ Ηαρθένιος προέδρευεν αὐτῆς, ἐν τῇ Θεοδοσίᾳ (55)· τελευταῖον δὲ ἐν ἐνὶ προαετίῳ τῆς Βαχτζισαρκίας (56). Καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅτι ἔξω ἀκόμη χριστιανοὶ Ἕλληνες ἐν τῇ Ταυρικῇ, φαίνεται σχεδὸν ἐντελῶς διαφυγόν τὴν προσοχὴν ὅλου τοῦ κόσμου· τοῦλάχιστον ἡ μόνη ἀπόδειξις τῆς μὲ ἄλλους ὁμοπίστους ἐπιμιξίας των (ἐξηρημένων τῶν Ῥώσων), εἶναι, ὅτι Τραπεζούντιος

μοναχὸς, ἐκ τοῦ ἔτους 1754, ἐνίοτε ἐπεσκέφθη τὸν ναὸν τοῦ χωρίου Στύλας (57).

Τῶν περὶ τὰ θεῖα λοιπὸν οὕτως κακῶς ἔχοντων, ὥστε αἱ κοινότητες εἰς μακρὰ διαλείμματα ἐστεροῦντο προϊσταμένων, ἴσως δὲ καὶ ὑποδεστέρων ἱερέων, οἱ Ταυροἰῆνες ὀλίγον ὠφελήθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, τὰς ὁποίας εἶναι δῆλον ὅτι δὲν ἐπαυσαν κατασκευάζοντες καὶ ἐν τῇ σκοτεινῇ ἐκείνῃ περιόδῳ. Ὁ τοῦ 17 αἰῶνος περιηγητὴς Βομπλάνος εἶδεν ἐν τῇ Θεοδοσίᾳ 12 ἑλληνικοὺς ναοὺς (58), διεσώζοντες δ' αὐτοὶ εἰς τῶν ἡμερῶν μας 17 μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκέραιοι πρὸς τοὺς γνωρίζομεν ἄλλους τινες ἀνήκοντας εἰς τὸν τουρκικὸν χρόνον (59). Ἀλλ' οὔτε τὰ κατὰ τὰ ἱερὰ καταγῶγια ἀσφαλῶς εἶχον, διότι τὰ κάλλιστα αὐτῶν ἀφγρῶντο ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν καὶ μετεβάλλοντο εἰς Μετζήτες, ὅπερ συνέβη λ. χ. ἐν Θεοδοσίᾳ, ἐν Σουγδαίᾳ καὶ πρὸ Ἰλαχοῦ. Τέλος πάντων ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ κτίζωσι ναοὺς, εἰμὴ μικροτάτους, καὶ ἐν ταύτῳ νὰ ὑψώσωσι τὸν σταυρόν. Ἡ τῶν κωδῶνων χρῆσις ἐκ πολλοῦ ἤδη ἦτο κεκωλυμένη.

Τὸ δὲ πάντων στυγρώτερον δὲν ἐδράδυνεν νὰ ἐπέλθῃ. Πολλοί, διὰ ν' ἀποφύγωσι τὰς ἀκαταπαύστους καταδιώξεις, ἐπορίζοντο τὴν σωτηρίαν μόνον μεταβαίνοντες εἰς τὴν ὁμολογίαν τῶν τυράννων των. Ὁ σοφὸς Κεππένιος εἰκάζει, ὅτι ὁ προειρημένος Μαγκωπινὸς Ἡγεμὼν Θεοδώρητος, ὅστις καὶ ὠνομάζετο

(57) Καθὼς μαρτυρεῖ ἡ ἐξῆς ἐπάνω τῆς θύρας τῆς ἐπιγραφῆς ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΣΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ ΤΑΞΙΔΙ 1754; 176-; 1765. Ἦλθεν ὁ Γερβάσιος ἐκεῖ, κατὰ τὸν Κεππένιον, πιθανῶς, διὰ νὰ ζητήσῃ ἐλεημοσύνας. Τὸ συμβάν τοῦτο δὲν εἶνε βέβαια σπουδαῖον, ἀλλὰ κινεῖ τὴν περιέργειαν διότι συνάδει μὲ ἄλλας τινὰς ἀποδείξεις περὶ τῆς συχνωτέρας τῶν ἐν τῇ Ταυρικῇ καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, πρὸ πάντων δὲ ἐν τῇ Τραπεζούντῃ, Ἑλλήνων πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίας. Οὕτως π. χ. τὸ ὑψηλότερον τῆς Ταυρικῆς ὄρος (τὸ σημερινὸν Τζατιρ-δάγ) κατὰ τὸν Στράβωνα, ἔφερε τὸ ὄνομα Τραπεζοῦς· ἄλλο δὲ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐκαλεῖτο, ὡς γνωστὸν, Ταῦρος. Ἐκ τῆς Ταυρικῆς ὁ Ὀρέστης μὲ τὸν Πυλάδην καὶ τὴν Ἰριγένειαν ἐφυγεν εἰς τὴν Ἀνατολήν, «καὶ», ὡς λέγει ὁ Προχόπιος, «χωρὸν τινα ἐν Καππαδόκειᾳ εὗρεν τῷ ἐν Ταύροις τὰ μάλιστα ἐμπερέστατον· ὅνπερ καὶ ἐγὼ πολλάκις ἰδὼν ἠγάσθηντε ὑπερφυῶς καὶ μοι ἐδόκουν ἐν Ταύροις εἶναι» (Πολεμ. Περσ. βιβλ. I. κεφ. 17. Παράβ. Πολεμ. Γοτθ. IV, 5). Ἡπίσης κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, ὡς εἶχομεν ἰδεῖν ἐν ἀρχῇ, ἡ ἐπιμιξία αὕτη διήρκεσεν. Ὅστε πολλὰ πιθανὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τοῖς μοναστηρίοις τῆς Τραπεζούντης ἀκόμη ἀνέκδοτά τινα ἀποδλέοντα καὶ τοὺς Ταυροἰῆνας. Παράβ. Fallmerayer, Geschichte des Kaiserthums von Trapezunt κεφ. 2.

(58) Ἰδε τὸ αὐτοῦ σύγγραμμα Description d'Ukraine etc. Rouen 1660 p. 32.

(59) Παράβ. τὴν ἐπιγραφὴν ἐν τῇ σημειώσει 61.

(53) Παράβ. τὸν Λεκιένιον, αὐτόθι Τόμ. I, 1232.

(54) Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἰδε ἐν τῇ σημ. 61.

(55) Λεκιένιος, αὐτόθι I, 1246.

(56) Ἰδε κατωτέρω ὅπου πρόκειται περὶ Ἰγνατίου τοῦ Μητροπολίτου.

Κεφαλῆ, τοῦτ' ἐστὶ Βεῖς, ἠγόρασε τὸ ἀξίωμα τοῦτο διὰ τῆς ἀρνήσεως τῆς προπατορικῆς τοῦ πίστεως καὶ ἂν τοῦτο ᾔναι ἀληθές, φαίνεται ὅτι ἀπὸ τῶν μᾶλλον περαιομένων τὸ κακὸν παράδειγμα μετεδόθη εἰς τοὺς λοιπούς. Πρόσθε, ὅτι ὁ αὐτὸς Θεοδῶρητος εἶχεν ἐν Μόσχᾳ εὐπόληπτον συγγενῇ τινα, οὗ τὸ ἐπίθετον « Ταρχανιώτης » δεικνύει τὸ ἐξαιρετὸν αὐτοῦ ἀξίωμα παρὰ τοῖς Τατάροις καὶ Μωαμεθανοῖς (60). Ἀλλ' ὁμολογητέον, ὅτι ἀφ' ἐτέρου καὶ Ταυροελλήνης, τῶν ὁποίων τὰ χριστιανικά φρονήματα οὐδεὶς κρίνων ἐκ τῶν πράξεων, ἤμπορεῖ νὰ ὑποπτεύσῃ, ἐδανείζοντο, διὰ τὴν συχνὴν με τοὺς Τατάρους ἐπιμιξίαν, τὰ ὀνόματά των ἀπὸ τῶν κυριαρχῶν, καθὼς τῷ 1587 ὁ κτίτωρ ἐνὸς ἐν τῇ κώμῃ Βισαλῆ ναοῦ καλεῖται (61) « Μπινάτας τοῦ Τεμπερκέ. » — Καὶ σήμερον ἀκόμη τοῦτο οὐχὶ स्पινίως γίνεται μεταξύ των.

Ὁθενδήποτε ὅμως τὸ κακὸν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἂν ἐπήγασεν, εἴτε ἀπὸ τῶν τροκριτωτέρων τοῦ λαοῦ, εἴτε ἀπὸ τῶν ὑποδεστέρων, τοῦτο εἶνε βέβαιον, ὅτι πολλοὶ τῶν Ταυροελλήνων ἠσπάσθησαν τὸν Ἰσλαμισμόν. Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦτου ἀναφέρομεν μόνον, ὅτι τὸ πλείστον τῶν παρὰ τοῖς Ῥώσοις λεγομένων ὀρεινῶν Τατάρων, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Πάλλα, τοῦ Δουβᾶ καὶ ἄλλων ἐπιστήμων περιηγητῶν, δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ Ἕλληνες ἀποβαλόντες τὴν πάτριον πίστιν. Μολονότι φέροντες τὸν αὐτὸν ἱματισμὸν μετὰ τὸ ἐθνὸς καὶ τὸ κοράνιον ἐπὶ τοῦ στήθους, διακρίνονται εὐκόλως, καὶ μετὰ τὴν πτώσιν των,

(60) Ἴδε τὸν *Καραμζίνον*, VII, 48, καὶ τὸν *Κεππένιον*. Εἰς τὴν 8 ἑκατονταετηρίδα ἦτο ἄλλος τις Γεώργιος Ταρχανιώτης ἄρχων τῆς Σουγδαίας. Τὸν τίτλον τοῦτον ἐξετάζει ἤδη ὁ Μένανδρος.

(61) Ἐν τῇ ἐξῆς ἐπιγραφῇ παρὰ τῷ *Κεππενίῳ*.
 ἈΝΗΓΕΡΟΝ ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ ΚΑΙ ΗΣΤΟΡΙΘΗ. Ο
 ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΚΑΙ ΘΕΙΟΣ ΝΑΟΣ. ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ
 ΕΝΑΘΕΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑ
 ΠΤΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ. ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΕΜΟΥ ΤΑ
 ΠΡΙΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ. ΚΑΙ ΠΡΟ
 ΕΔΡΟΥ ΓΟΤΘΙΑΣ. ΔΙΑ ΚΟΠΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΚΑΙ
 ΕΞΟΔΟΥ ΚΥΡΟΥ ΜΗΝΑΤΑ ΤΟΥ ΤΕΜΠΡΚΕ. ΔΙΑ
 ΜΗΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΑΥ
 ΤΟΥ. ΕΤΟΥΣ ΕΥΤΑΚΙΣΧΙΔΙΟΣΤΩ ΕΝΝΕΝΗΚΟ
 ΣΤΩ ΕΚΤΩ ΜΗΝΙ ΝΟΕΜΒΡΙΩ.

Ἦδη ἐν τῷ 8 αἰῶνι οἱ ἐν τῇ Ταυρίδι ἐνίοτε ξένους παρεδέχοντο προσωπικὰς ὀνομασίας (παράβ. τὴν σημ. 60). Ὡσαύτως μία στήλη τοῦ ἔτους 819, ἣτις διαφυλάσσεται ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Θεοδοσίας, μνημονεύει Ταυροελλήνος βαρβαρικῶς καλουμένου Ταμγάν. Ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν στήλην σημειώτεον, ὅτι θεωρεῖται μὲν, ἀλλ' οὐ πάντῃ ὀρθῶς, ὡς τὸ παλαιότατον ὄλων τῶν ἐν τῇ Χερσονήσῳ ἀνακαλυφθέντων καὶ χρονολογίαν φερόντων χριστιανικῶν μνημείων· διότι ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς ἐν Βοσπόρῳ (Κέρτζ) τοῦ ἁγίου Προδρόμου ἐκκλησίας ἴδομεν ἐπιτύμβιον πλάκα τοῦ ἔτους 752.

διὰ τὸ εὐστροφὸν ἀνάστημα, τὴν ὀρθὴν κατατομὴν τοῦ προσώπου, τὴν ἰδιοτροπίαν, τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὸν ὁπωσοῦν ἀνώτερον πολιτισμὸν, ἀπὸ τῶν ἀμαθῶν, εὐπροσηγόρων, σιμῶν, πλαγιοφθαλμοῦ Νογαϊῶν, οἵτινες, με θυρωθῶντες ὑπὸ καμῆλων συρομένας ἀμύξας, διαπερῶσι τὰς στέππας.

Ἐκ τοιοῦτων προηγουμένων δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν καὶ περὶ τῆς ἀλλοιωτικῆς τῆς γλώσσης, πρὸ πάντων ἀφοῦ ἐτερέθη τὴν θρησκευτικὴν σκέπην. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ πολλὰ ὀλίγα γραπτὰ μνημεῖά των ἐκ τοῦ τότε χρόνου, οἷον ἐπιγραφάς, ἀντιγραφα τῆς καινῆς διαθήκης κλ., αὐτὰ δὲν εἶνε χειρότερα τῶν ἀλλαχόθι συγχρόνων· ἐπειδὴ ὅπως φυσικῶς τῷ λόγῳ συνετάχθησαν ὑπὸ τῶν ἐμπειροτέρων, δὲν πρέπει νὰ σταθμίσωμεν κατὰ ταῦτα τὴν γενικὴν τῆς γλώσσης ἀξίαν. Ὡς πρὸς ταύτην, μὴν ἐλπίζη τις πολλὰ! Γὰρ Ποντικὰ Ἐμπορία, ὄντα μακρὰν τῆς μητρικῆς γῆς, οὐδ' εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους κατάρθωσαν νὰ « χεῖσωσιν », ὡς λέγει ὁ Αἰσχύλος, « Ἑλλάδος φθόγγον » ἀμικτον. Ἡ συνεχὴς γειτνίασις καὶ ἐπιμιξία με τοὺς βαρβάρους ἐπετάχυνε τὴν διασποράν τῆς γλώσσης. Τοῦτο ἐξάγεται ἀπὸ τοὺς Καλλιπίδας καὶ Γελωιοὺς τοῦ Ἡροδότου, τοὺς Τυριγέτας τοῦ Στράβωνος, τοὺς Μιξέλληνας τοῦ Ἀωνίου περὶ πλου, ἀπὸ τὴν ἐπίπληξιν τοῦ Ὁβιδίου πρὸς τοὺς Τομίτας (62) καὶ τὴν τοῦ Δίωνος Χρυσόστομου πρὸς τοὺς Ὀλβιοπολίτας. Λέγουσι καὶ τὰ συναξάρια ὅτι ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐν τῇ Χερσονῇ ἐσπούδαζε — Χαζαριστί! Ἐν δὲ τῇ Τραπεζοῦντι ἐμορφώθη ἰδίῳ « τῆς ἐλληνικῆς ἀπὸ ξένων γλωσσῶν μίγμα » (63). Ὁ προρρήθεις Γάλλος Ρουβρίκιος διηγεῖται εἰς τὰ μέσα τῆς 13 ἑκατονταετηρίδος (64), μεγαλύνων ἀναντιρρήτως τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὅμως μὴ παραμορφῶν ἐντελῶς τὴν ἀλήθειάν της, ὅτι ἕκαστον τῶν 40 φρουρίων τῆς Ταυρικῆς παραλίας εἶχεν ἄλλην τινα διάλεκτον.

ὑπὸ δὲ τῶν Τατάρων, οἵτινες, πολλοὺς αἰῶνας δεσπόσαντες τῆς χώρας ταύτης, πανταχοῦ αὐτόθι παρεξέδυσαν, ἡ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα, ὡς τὰ ἄλλα, ἐπαθε τὴν μεγαλητέραν ζημίαν. Τὰ μὲν ἀρχαῖα τῶν τόπων ὀνόματα διεστράφησαν ἤδη ὑπὸ τῶν Βενετῶν καὶ Γεννουϊτῶν εἰς δυσδιάκριτον τρόπον, ἀλλὰ μόνον τὰ τῆς παραλίας (65)· ἡ δὲ τῶν Τατάρων ἐπιρροὴ εἰσέδω περαιτέρω. Ἐνῶ νέα πάντα

(62) Π. χ. Eleg Lib. V. 7.
 Turba Tomitanæ quæ sit regionis et inter
 Quos habitem mores: discere cura tibi est?
 Mixta sit haec quamvis inter Graiosque Getasque.
 In paucis remanent Graiæ vestigia linguae,
 Haec quoque jam Getico barbara facta sono.

(63) Ἴδε Fallmerayer, αὐτ. σ. 238.

(64) Παράβ. τὴν σημ. 9 τῆς παρούσης πραγματείας.

(65) Ἴδε τὸν περίεργον ὀκτῶ θαλασσίων χαρτῶν ἀπὸ τῶν ἐτῶν 1318—1614 περίπλουν, δημοσιευθέντα ὑπὸ Ἀμπερίου καὶ Παφέλου (Periplus Ponti Euxini Octuplus).

βαρβαρικῶς καλούμενα χωρία ἀναφαίνονται, τὰ παλαιότερα, ἂν καὶ εἰσέτι φέροντα ἑλληνικὸν τύπον, κατεστρεβλώθησαν. Τοιαυτοτρόπως διεφθάρησαν ἢ μεταβλήθησαν καὶ τὰ προσωπικὰ ὀνόματα. Εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον ὑφέρπουσι πρῶτον τινες τῶν Τατάρων λέξεις, βαθμυθὸν αἱ λέξεις αὗται γίνονται περισσότεραι μέχρις οὗ καταντῶσι αἱ ἐπικρατέστεραι. Πάντες οἱ Ταυροῦ Ἕλληνες καὶ εἰς ἡμᾶς ἐννοοῦσι Ταταρικὰ καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐορτάζουσι τὰ ἱερὰ Ταταριστὶ. Ἀλλὰ (τὸ λέγομεν μετὰ χαρᾶς) τὸ πολλὰ μεγαλήτερον μέρος αὐτῶν, — καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν δὲν εἶνε μικρὸς — μεταχειρίζονται πρὸς ἀλλήλους γλῶσσαν, καί τοι ἐξαίρετως χυδαίαν, ἀλλ' ὅμως εἰσέτι ἑλληνικὴν. Οἱ δὲ τοιοῦτοι ἔρμιναν συγχρόνως πιστοὶ εἰς τὸ τῶν προπατέρων τῶν θρησκευμα.

Εἰς τούτους δὲ μάλιστα, οἱ ὅποιοι διετέλουν καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὴν ὁμολογίαν Ἕλληνες, ἀπέστη καὶ ὁ τῶν Τατάρων καὶ Τούρκων ζυγὸς μᾶλλον καὶ μᾶλλον βαρὺς καὶ δυσφόρητος. Ἀλλὰ τὸ σωτήριον ἡμᾶς ἐπλησίαζε, καίπερ κατ' ἀρχὰς βραδέως. Καταφρανὲς, πῶς καὶ πόθεν ὁ τῆς ἐλπίδος σπινθὴρ ἐμελλεν ν' ἀναλάμψῃ. Ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν, τοὺς ὁποίους πρότερον ἤδη ὁμοία συμφορὰ ἔφερεν εἰς ὁμοίαν δουλείαν, ἦτο ἀδύνατος ἡ βοήθεια. Ὁ δὲ ῥωσσικὸς αἰετὸς εἶχε ἀναπετάσει τὰς πτέρυγας του, παρόμενος μὲ ἀσφαλὴ πτήσιν αἰετοπετὴ ὑψηλότερα, καὶ παρετάρει μὲ οἶκτον καὶ ἀγανάκτησιν τὴν καταθλιψὴν τῶν ὁμοθρήσκων.

Μετανάσταται διαφορῶν Ἑλληνίδων χωρῶν καὶ πόλεων εἶχον ἐκ πολλοῦ ἤδη εὐρεῖ ἐν Μόσχᾳ, ὡς πρότερον ἐν Κιόδιῳ, ἄστυον καὶ ὑποδοχὴν. Μὴ ἀνηκόντων δὲ τούτων εἰς τὴν παρούσαν ἐξιστόρησίν μας, θέλομεν μόνον ὡς ἐν παρόδῳ καὶ συντόμως διασαφῆσαι τὰς σπουδαιοτάτας τῆς πρὸς τὰ ἐκείσε ἀφίξεώς των αἰτίας (66). Ἐξεύρομεν ὅτι αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν ἐκπαλαί ἦσαν συχνόταται. Ἡλαττοῦντο, βέβαια, πολὺ διὰ τοὺς Πατζινακίτας, Τατάρους καὶ Τούρκους, οἵτινες ἀπέφραττον τὴν λεγομένην « ἑλληνικὴν ὁδὸν », τοῦτ' ἐστὶ τὸν κατὰ Βορυσθένην πλοῦν· οὐδέποτε ὅμως ἐξέλιπον, ἂν καὶ ἐλάβον νέας δυσθύνσεις. Καὶ δι' ἄλλας δὲ αἰτίας ἡ ἀμοιβαία ἐπιμιξία ἀδιακόπως ἠϋθάνεν. Ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Βλαδίμιρος, τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἐνυμφεύθη τὴν Ἀνναν, ἀδελφὴν τῶν αὐτοκρατόρων Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου, πολλὰς ἡ ἱστορίαν καταριθμεῖ, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Μεσαιῶνος, τῶν ἐν Βυζαντίῳ καὶ Ῥωσσίᾳ Αὐλῶν τοιαύτας γαμικὰς συζεύξεις. Αὗται εἴλκυσαν ἀναριθμήτους Ἕλληνας εἰς τὴν Ῥωσσίαν, ὅπου οἱ ὁμοθρήσκοι ἀσμένως τοὺς ὑπεδέχοντο. Βασιλεύοντος τοῦ Δημητρίου, πρὸς τὸν ὁποῖον κατέφυγεν ὁ προεξηγμένος Ἡγεμὼν τῆς Σουγδαίας Στέφανος, ἡ ἐπιρροή των ξένων εἶχε φθά-

σει εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε ὁ τῆς Μόσχας μητροπολίτης Ἀλέξιος ὑπέγραφε καὶ τὰς πρὸς τοὺς Ῥώσους δηλοποιήσεις του ἑλληνιστὶ. Πισοῦσης δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, φυγάδες Ἕλληνες κατέκλυσαν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν Ῥωσσίαν, καὶ οὐχὶ ἀφανεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπίσημοι. Οἱ Ἕλληνες ἱερεῖς ἦσαν αὐτόθι ἐν μεγάλῃ τιμῇ ἱεραρχοῦντες ἀπὸ τῶν τοῦ Ἀθῶ καὶ ἄλλων μοναστηρίων διήρχοντο χάριν ἐλέους συνεχῶς τὴν Ῥωσσίαν, ἐγκωμιάζοντες τὴν θεοσέβειαν τῶν ἐγχωρίων. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἦρκει τις νὰ ἦναι Ἕλληνας ἵνα εὖρη ἑκπαλαί δευτέραν πατρίδα εἰς τὴν Ῥωσσίαν. Ἐπομένως καὶ οἱ τὴν Ταυρίδα κατοικούντες, στεναζόντες ὑπὸ τῆς Ταταρικῆς δυναστείας, ἦτο φυσικὸν νὰ ἐλπίσωσι τὴν σωτηρίαν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐθνους, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ἦσαν γαίτονες. Οἱ δὲ Ῥῶσσοι πρὶν δυνθῶσι νὰ δώσωσι πραγματικὴν ὑπαράσπισιν εἰς τοὺς δυστυχεῖς χριστιανούς τούτους, ἐχρεώσθουν νὰ διαλύσωσι πολλὰ καὶ μεγάλα ἐμπόδια· ἐχρεώσθουν πρὸ πάντων ν' ἀνοίξωσι πάλιν τὴν πρὸς τὰ Ποντικὰ διαβάσιν, τὴν κεκλεισμένην ὑπὸ τῶν πολεμίων.

(Ἀκολουθεῖ).

ΑΓΡΙΟΙ ΙΠΠΟΙ.

—ο—

Προτιθέμενοι νὰ εἰπώμεν ὀλίγα περὶ τῶν ἀγρίων ἵππων τῆς Ἀμερικῆς, ἀνγκυζόμεθα νὰ μνημονεύσωμεν καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυνηγοῦ, διότι αὐτὸς εἶναι ταμίον κῆθων καὶ ἐθίμων Ἰνδικῶν περιγραφέντων μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. Ἐκ τῶν σκηνῶν αἰτίνας ἑτερψαν ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἄλλων, ὑπάρχει ἀναντιρρήτως καὶ ἡ τῆς θήρας. Ὅλοι ἐνθυμούμεθα μετὰ πόσης ἐπιμονῆς κατεδιώχθη ὁ ἀκαταγώνιστος καὶ θυμῶσιος Λευκὸς ἵππος τῶν λειμῶνων, καὶ πῶς ὁ δὸν Αὐγουστινὸς, ἐπιθυμῶν νὰ παρῇ ἀφορμὴν εὐθυμίας εἰς τὴν ἀγγελόμορφον θυγατέρα του, ἥς τινος τὰς ροδόχρους παρειὰς εἶχε κάταστήσει ὡχρὰς τὸ ἀμείλιχον τῆς Ἀφροδίτης τέκνον, ἐξῆλθε μετ' αὐτῆς καὶ μετὰ πολλῶν βοσκῶν εἰς θήραν ἀγέλης ἵππων.

Ὡς ἐμάθομεν ἐκεῖ, αἱ ἀναρίθμητοι αὗται ἀγέλαι περιφέρονται ἀνεξάρτητοι κατὰ τὰς ἀπερὸντος τῆς Μεξικῆς πεδιάδας, τὰς ὁποίας οἱ ἐγχώριοι ὀνομάζουσι *Λάρος*, πεδιάδας παντερήμονες καὶ ἀχανεῖς, σπανιώτατα ἐπιδεικνυσούσας εἰς τὸν ὁδοιπόρον μεμονωμένην τινὰ καλύβην. Ἡ γῆ μένει ἀκαλλιέργητος, διότι, διασχιζομένη ὑπὸ χειμάρρων, μεταβάλλεται εἰς αὐλάκας καὶ λοφίσκους, καὶ κατακαλύπτεται ὑπὸ χόρτου ὑψικορύφου, κρύπτοντος, ὡς βεβαίως ὁ Κυνηγὸς, καὶ ἵππον καὶ ἀναβάτην. Οἱ εὐάριθμοι ἀρα τῶν πεδιάδων τούτων κάτοικοι, μάταιον κρίνοντες νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀνωμάλου ταύτης γῆς, ἐπιδίδονται εἰς τὴν θήραν καὶ τὸν λαπλάσιασμόν τῶν ἵππων, τῶν ἡμιόνων καὶ ἄλλων ζώων κερασφόρων.

Ἐπάρχουσιν ὑποστατικὰ ἡ hacienda, ὡς ὀνομά-

(66) Ὅσα γράφομεν ἐν τῷ καιμένῳ περὶ τῶν ἐν τῇ ἐνδον Ῥωσσίᾳ Ἑλλήνων, εἶνε ἀποσπάσματα ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ *Καραμύτιου*, τ. II. 83. 119. III. 78. 170. IV. 98. V. 92. 180. 316. VI. 44. 55. 287. VII. 159.